

Milí čtenáři,

nezapomínáte na průběžné doplňování tekutin? Sucho v krku a ústech totiž brání nejen hlasitému čtení. Aktuální debaty o hrozícím vláhovém deficitu se z výčepů poměrně rychle vylily do předzahrádek. Také na stojánky před vchody do hospod a restaurací, kde aktuálně nepostávají pouze zarytí kuřáci, ale i vyznavači módního trendu konzumace piva i jiných tekutin takzvaně na stojáka. Letadlům na stojánkách se tradičně kontroluje funkčnost přístrojů a doplňuje palivo, zatímco čekají na pokyn k odletu z řídicí věže. To muže a ženy z chodníků Brna marně vyhání vyhlášky radních a také výzvy kostelních zvonů zpod oblak. Hojně propírané sucho a pátrání po přírodních zákonitostech často míří přímo proti „suchému zákonu“. Tak se přesně před třiatřiceti roky začalo říkat Gorbačovově snaze o omezení alkoholismu v Rusku. Alkohol je metla, říká se, ale žádnou špínu nezamete, spíše naopak. V USA je benevolentní konzumace na veřejnosti nepředstavitelná. Rovněž Evropa už už pošilhává po jednotné regulaci. Což o to, argumentů pro by se dalo po ulicích posbírat dostatek. Czexit by pak byl téměř neodvratný, zvláště hlasovalo-li by se v létě nebo za předpokladatelného jarního či podzimního parna. Brněnský Parnas má zatím vody dostatek, stejně jako lidé příležitosti k poklábození s púllitrem v ruce či slámkou mezi rty na asfaltu i městské dlažbě. Svě o tom vědí i múzy, co se převtělují ve vášnivé čtenářky, když posedávají na okruží největší brněnské kašny s knihami otevřenými na klíně...

Horké čtení nejen Brňanům přeje Libor Kalina

CO ŘÍKÁ MÍRNÁ PIVOŇKA

Co říká mírná pivoňka,
když rozvila se za horka:
V dusnu a prachu odvíjím
ze svého středu vše, co vím,
lístečky zpěvu v úpalu,
lístečky barvy korálu
a ještě voním do ticha,
zatímco rosa usychá.
Zítřka můj kvítek ztemnělý
odbarven bude pro včely
a prachem zšedne, já to vím,
všechno, co pracně odvíjím.

Nejoblíbenější dětský časopis

Celá dvě století už české děti čtou své časopisy. Alespoň některé. Dříve to byly spíše děti majetnějších rodičů, kterým záleželo na předplatném vhodných titulů, dnes jejich potomky více zajímá virtualita tabletů a smartphonů. Součástí výstavy Bavi nás časopisy pro děti v rajhradském Památníku je vedle čítárny, kde se dá listovat časopisy až do ztráty pojmu o čase, také anketní tablo. Zde návštěvníci průběžně hlasují pro nejpopulárnější dětský časopis. Pochopitelně že svůj bod nenalepují pouze školáci, ale také děti odrostlejší, tedy rodičové a prarodičové, vzpomínající na časopisy svého mládí. S obrovským náskokem aktuálně vedou mezi padesáti vybranými tituly ABC (66 hlasů) se Čtyřlístkem (67 hlasů). O třetí a čtvrté místo soupeří Rychlé šípky (26) s Mateří-

TAJEMSTVÍ STARÉ KULNY

Malyš • Angličtina • Tryskáček • Isabel

douškou (24). Pátý je Ohníček (15), šesté Sluníčko (9), sedmý Méda Pusík (8), osmý Skaut (7) před Raketou (6) a Barbie (6). Příležitost předat svůj hlas, nahlédnout do historie dětských časopisů nebo si „jenom“ nad nestárnoucími stránkami zavzpomínat mají návštěvníci až do 14. října. Pro předškolní, školní i neformální dětské kolektivy je připraven doprovodný program, ve kterém si vyzkouší práci redaktora, výtvarníka, grafika, tiskaře, korektora, tvůrce komiksu nebo editora a vydavatele časopisu. (l)

Jak na komiks s beruškami

Výstavu Bavi nás časopisy pro děti provázejí v Památníku písemnictví na Moravě edukační muzejní programy. Jejich cílem je nabídnout příštím redaktorům, editorům, ilustrátorům a vydavatelům návod, jak se aktivně zapojit v časopisecké redakci, případně ji ve třídě či sportovním kroužku iniciovat. Nejmladší návštěvníci pronikají do světa komiksu prostřednictvím rodiny berušek. Beruščí holky a kluci, konkrétně Kamil, Lucka, František nebo Hubert jim pomáhají se sestavením příběhu a nenásilnou formou, prostřednictvím hádanek, říkanek a básniček, své nové kamarády učí zákonitostem vypravování. Zásluhou berušek, které vítr rozfoukal mezi ostatní zvířecí obyvatele paloučku, se děti seznámí také s dalšími jejich sousedy, tedy se šnekem, krtkem, motýlem, žabkou a ježkem. Všechna zvířátka jsou ušita z barevných a pestrých látek, takže je lze hladit, chovat i libovolně aranžovat. Návštěvu palouku U Berušek lze pro větší (školní a předškolní skupiny) předem objednat elektronicky: prohlidky.rajhrad@muzeumbrnenska.cz, nebo tel.: 777 342 729.

(k)

Století to letí, to letí...

Již je dočteno, již je dobojováno, již je dohlasováno. Letošní ročník literární soutěže Skrytá paměť Moravy bude záhy znát své vítěze. Na začátku května pětičlenná porota, ve složení PhDr. Olga Jeřábková, PhDr. Tomáš Jeřábek, Ph.D., Ing. Mgr. Romana Macháčková, Mgr. Richard Skolek a PaedDr. Libor Kalina, zasedla nad původními příspěvky, které do Památníku písemnictví doputovaly z celé České republiky. Jaké byly letošní povídky s tématem Století to letí? Velice poutavé a zajímavé, s historickými příběhy i fantastickými prvky, plné zamyšlení nad dlouhým stoletím včetně až úsměvných historek z rodinných oslav a posezení. Kdo letos skutečně dosáhne na místa nejvyšší? O tom se budeme mít možnost společně přesvědčit na slavnostním vyhlášení laureátů 15. června 2018 v 15 hodin na Slovanském hradišti v Mikulčicích. Již tradiční setkání soutěžících s organizátory přinese autorská čtení s hudebním programem, nebudou chybět čelní zástupci Jihomoravského kraje, představitelé pořadatelů z Muzea Brněnska, příspěvková organizace a Masarykova muzea v Hodoníně, příspěvková organizace a samozřejmě ani mladí literáti se svými učiteli, kamarády a rodinnými příslušníky. (mš)

Co rozproudí PROUDY?

Podobně jako tekla řeka Punkva celá staletí lidmi neprobádaným podzemím, byla na dlouhá léta odsunuta do nepaměti brněnská německojazyčná literatura. Dějinné zvraty a historické peripetie rozdělují vícejazyčnou historii města do řady specifických etap. Brněnští Němci, podobně jako obyvatelé dalších národností, vytvořili jednolitý celek, za jaký byli v minulých letech „šmahem“ vydáváni. Literárně činní autoři se vzájemně lišili jak svým původem, místem narození, tak i sociálním začleněním a zastávanými politickými názory. Výstava nazvaná PROUDY s podtitulem Literatura německého jazyka v Brně 1848 – 1945 v rajhradském Památníku neotevřela žádnou Pandorinu skříňku. Naopak poodhaluje literární minulost, která byla z nímoli uměleckých ani pouze jazykových důvodů neprávem opomíjena. Výstavu, rozvrženou až do 28. října otevřelo při vernisáži vystoupení vokálního kvintetu Ensemble Frizzante s posílenými hlasy. (I)

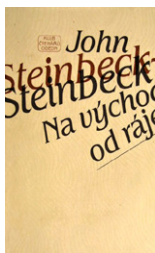
Poděkování za Seifertovu Kytici

V souvislosti s pátráním po literárních časopisech minulosti děkuje Památník písemnictví na Moravě Zdeňku Freitichovi z Prahy za poskytnutí čtrnácti čísel časopisu Kytice. Muzejní sbírku obohatil jeho prvním a třetím ročníkem z let 1945 a 1948. Kytici redigoval Jaroslav Seifert, odpovědným redaktorem a tajemníkem měsíčníku, vycházejícím v nakladatelství Práce, byl Karel Cvejn. Titul se hlásil k obrozeneckým tradicím a Karlu Jaromíru Erbenovi. Zaměřoval se na široké publikum, otiskoval různě ideově orientované příspěvky, ohrazoval se proti podřizování umění politice. Polovinu místa vyplňovala beletrie. Mezi básníky zde přispívající patřili Kamil Bednář, Ivan Diviš, Josef Hora, František Hrubín, Jaroslav Seifert, Karel Toman, časopis představil také autory sdružené okolo sborníku Ohnice, Mladé fronty a Rudého práva, ale i mladé katolíky. Mezi prozaiky, kteří publikovali v Kytici, patřili Jan Drda, Egon Hostovský, František Listopad, Jaromír John. Zastoupení zde měla i literárněhistorická a literárně-filozofická esejistika, literární kritika a studie Pavla Eisnera, Václava Černého, Jan Patočky nebo Františka Götze. V číslech věnovaným zemím, které se dostaly později do sovětského vlivu, podporoval časopis ideje slovanské vzájemnosti. (JK)

John Steinbeck: Na východ od ráje

Román amerického spisovatele Johna Steinbecka vypráví příběh rodiny Trasků. Nevlastní bratry Adama a Charlese pojí komplikovaný vztah, který ovlivňuje otcova přísná výchova (pošle Adama na vojnu, protože z něj chce vychovat „chlapa“). Bratři se potkávají s dívkou Cathy, jejíž životní příběh je v knize líčen paralelně. Je krásná a působí nevinně, ve skutečnosti je člověkem bez svědomí a zábran. V raném mládí zabila své rodiče, živila se jako prostitutka. Zatímco Charles rozpozná její povahu, Adam se s ní ožení. Odstěhují se spolu do Salinaského údolí, ve kterém chce Adam začít nový život. Seznamuje se zde s věčným snílkem Samuelem Hiltonem. Po narození dvojčat, synů Arona a Caleba opustí Cathy rodinu a o děti se Adam musí starat sám, pomáhá mu čínský kuchař Lee. Samotářský Caleb žárlí na bratrovu oblíbenost u dospělých i lásku Abru. Jednou mu z pomstychtivosti prozradí pravdu o matce. Aron v reakci na to dobrovolně narukuje a umírá v I. světové válce. Adam se Samuelem a Lee vedou dlouhé debaty. Zvláště důležitá je ta o příběhu Abela a Kaina. Lee, ve skutečnosti velmi vzdělaný muž, vypráví, že hebrejské slovo „timšel“ znamená „můžeš“ a že tedy každý člověk, jakkoli zatížený skutky svých předků, má vždy možnost si vybrat. Lee a slovo „timšel“ přimějí Adama, aby Calebovi odpustil. Inspirován knihou natočil roku 1955 režisér Elia Kazan stejnojmenný film. (hv)

3 otázky pro Hanu Fadingerovou

Jste autorkou aktuální výtvarné výstavy Setkávání – Emanuel Ranný v Památníku. Kdy jste se a jak poprvé potkala právě s tímto autorem?

S Emanuele Ranným jsem se poprvé setkala osobně, když jsme v roce 2008 zahajovali v Podhoráckém muzeu v Předklášteří výstavu jeho otce, grafika a malíře Emanuela Ranného staršího. Blíže jsme se potom seznámili, když jsme u nás v muzeu před dvěma lety chystali výstavu jeho maminky, nadané, ale málo známé malířky Zdenky Ranné. Při návštěvách v Třebíči jsem více poznala jeho grafickou tvorbu a dohodli jsme se na uspořádání výstavy v Památníku písemnictví na Moravě. A tím se vlastně uzavřelo moje poznávání umělecké tvorby celé rodiny Ranných, které začalo mým zájmem o malbu Michala Ranného, mladšího bratra Emanuela Ranného.

Potvrdíte zkušenost, že výtvarníci jsou lidé hloubaví, přemítaví a vůbec sečtělí?

Řekla bych, že osobnosti umělců jsou různorodé, zrovna jako v případě nás méně nadaných, jsou i typy umělců, kteří se nezdržují hloubáním, ale intuitivně najdou správnou cestu. Ale pokud otázka míří k osobnosti Emanuela Ranného, tak je tím případem přemítavého umělce, který se v relativním ústraní menšího města na Vysočině soustředí na vlastní práci a o jeho silném vztahu k literatuře jasně mluví naše výstava. Emanuel Ranný čte poezii a cítí poezii, ale zbytečně o ní nemluví. To, co vnímá, hned přeneseme do řeči, která je mu vlastní, do kreslených a rytých čar. Ale určitě není uzavřený samotář, pěstuje čilé kontakty s uměleckými kolegy - výtvarníky i básníky.

Výtvarné vidění a vnímání jako rodinná anamnéza. Je výtvarný cit dědičný?

Výtvarné nadání se určitě dědí, ale taky je potřeba to, co bylo dané do vínku, vlastní energii rozvíjet. U Emanuela Ranného došlo ke šťastnému propojení obojího – vyšel z inspirativního prostředí umělecké rodiny a zároveň měl vlastní vizi a velké odhodlání se umění věnovat. Vyprávěl mi, jak začínal v dobách, kdy se po škole přistěhoval do Třebíče a pracoval jako propagační výtvarník v továrně na pletací stroje. Bydlel na internátě, ale i v těchto podmínkách tvořil – tiskl na malém lisu a ryl do plechových desek, které byly odpadem z výroby. Hledal svůj vlastní umělecký názor – na rozdíl od otce, který se ve svých grafikách držel spíš realistického znázornění krajiny, se syn Emanuel Ranný posunul až k abstrahování od skutečnosti a ke grafickému znaku. Ale i za touto jeho umělecky nezávislou formou je pořád znát prazákladní vztah k přírodě, který bude asi tím, co si hlavně odnesl z rodového dědictví Ranných.

*Mgr. Hana Fadingerová, kurátorka dějin umění, pracuje v Podhoráckém muzeu v Předklášteří, po-
bočce Muzea Brněnska, příspěvkové organizace.*

Zelený román Hastrman

V roce 2002 získal literární cenu Magnesia Litera za prózu román spisovatele a překladatele Miloše Urbana Hastrman (2001) s podtitulem zelený román. Romantický a zároveň ironický příběh hastrmana, který si vytyčil za úkol vyčistit nejen vody na svém panství, tedy v doslovném i přeneseném významu. Kniha je rozdělena do dvou časových pásem – do období 19. století a současnosti. Děj vypráví hrdina Hastrman, ve kterém se ve skutečnosti snoubí dvě osobnosti – typický a klasický živočišný vodní tvor a naopak muž toužící po lásce a člověčenství. Není zlý ani dobrý, nelituje svých činů a ani nemá radost z toho, co provádí.

HASTRMAN

Mnoho vody v řekách neuplynulo, než se někdo odhodlal přenést literární příběh s tajemnou atmosférou na filmové plátno. V letošním roce uvedl do kin debutující režisér Ondřej Havelka svou adaptaci Hastrmana s podtitulem příběh jedné lásky, jedné vášně a jedné krajiny. Snímek byl očekáván s nadějí i nejistotou. Režisér Havelka s průpravou v činohře i opeře, se zaměřil na první část knihy, jež je plná vesnických a lidových zábav s pohanskými obřady a pověrami, kde do popředí vystupuje krajina, příroda a především rybník (svou potřebností, nutností, krásou a pro energii). Atmosféru ročního koloběhu umocňuje velmi bystré oko kamery a silné tóny hudebního podkresu. Příběh hastrmana alias barona de Caus (filmově ztvárnil podmanivý Karel Dobrý) plyne jako neustálý souboj o místo na zemi, o morální postoje a víru. Vodní tvor je vykreslen jako osoba moderního rázu, sečtělý osvícenec, vymykající se venkovskému chápání. V popředí stojí láska k dívce Katynce a neustálý Hastrmanův vnitřní boj mezi naturálností a člověčenstvím. Myslím, že se filmařům podařilo velmi obstojně vystihnout vyznění celého románu – krásu přírody, zamyšlení se nad odkazem našich předků a sílu myšlenky a odhodlání. Občas je děj trochu pozměněn, urychlen či doplněn o až absurdně komicky vyznívající dialogy hlavních postav. Nicméně určitě stojí za to, ponořit se do hlubin zajímavého textu románu nebo se nechat unášet na vlnách filmového zpracování a najít v nich odkaz pro další generace: „Byl oheň, je voda, bude země, vzduch trvá.“ (M. Urban, Hastrman, Argo 2001.) (mš)

Cítujeme z návštěvní knihy

Naše děti byly velmi spokojeny a výstava i příběh se jim líbil. Děkujeme za krásné dopoledne!
MŠ Hrušovany u Brna

Překrásné! Díky všem, co se na té krásě podílejí! Vždy o muzejní noci sem přicházím, s velikou pokorou k činnosti předků i nadlid-skému pracovnímu nasazení současníků.

Literka,
Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 547 229 136
Odpovědný redaktor: Libor Kalina
Vychází jedenáctkrát ročně, č. 6, ročník 13, 6. 6. 2018
MK ČR E 21218
Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257